Інтродуковані зразки цмину італійського з успіхом можна використовувати не тільки для виробництва ефірної олії, а і в озелененні. Особливої декоративності і оригінальності надає їм забарвлення листків, яке змінює свою інтенсивність протягом року. Деякої екзотичності додає і пряно-бальзамічний запах з відтінками троянди або фруктів, у поєднанні з іншими ароматичними рослинами вони можуть бути використані для формування аромоалей.

Таким чином, зразки цмину італійського інтродуковані в умовах Південного Степу проходять всі фази розвитку, розмножуються насінням і вегетативно. Для закладки промислової плантації кращим способом розмноження в умовах Півдня України є вегетативний. За насіннєвого способу розмноження з'являється можливість отримати різноманітні декоративні садові форми і відібрати найбільш стійкі із них до певних негативних чинників.

Список використаної літератури:

1. Свиденко Л.В. Глущенко Л. А. Використання декоративно ароматичних рослин в озелененні населених пунктів в зоні Південного Степу України / методичні рекомендації // Л. В.. – Кіровоград: Кіровоградська ДСГДС НААН. – 2015. – 42 с.

2. Liudmyla Svidenko, Marharyta Karnatovska. Efiromasličnyje vidy rastenij Publication for Specialized Courses of the International Project FarmersEduca Neglected and Underutilized Species in the Socio-Economic Rural Development. Slovak University of Agriculture in Nitra. – 2018. – P. 105 http://www.slpk.sk/eldo/2018/dl/9788055218502/9788055218502.html

3. Daniel Antunes Viegas, Ana Palmeira-de-Oliveira, Lígia Salgueiro, José Martinez-de-Oliveira, Rita Palmeira-de-Oliveira. Helichrysum italicum: From traditional use to scientific data / Journal of Ethnopharmacology. Vol. 151, Issue 1,10. 2014. P. 54-65.

УДК 631.527

Любов МАРІНІЧ,
кандидат сільськогосподарських наук
Полтавський державний аграрний університет,
Полтава, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СЕЛЕКЦІЇ СТОКОЛОСУ БЕЗОСТОГО

Відомо, що роль сорту у формуванні урожаю досягає 20-70%. Тому основним завданням сучасної селекції є виведення і впровадження у виробництво високопродуктивних сортів з високою якістю та цінними біохімічними властивостями зеленої маси, високою засухостійкістю, жаростійкістю,

зимостійкістю, довговічністю. Вони повинні швидко відростати навесні та після скошування, бути стійкими до осипання, хвороб і шкідників [1].

Основні напрямки по яких ведеться селекція стоколосу безостого це кормова продуктивність, якість, імунітет, стійкість до стресових умов навколишнього середовища.

Урожайність зеленої маси це ознака, яка має найбільш важливе практичне значення, в напрямку якої ведеться селекція багаторічних трав. Кормові трави вирощуються для забезпечення стабільності кормовиробництва, вони повинні бути високопродуктивними, здатними давати стабільні врожаї з високою якістю продукції. Величина врожаю залежить від різних показників. Фактори, що визначають врожай, дуже багаточисельні та сильно взаємодіють з умовами навколишнього середовища і між собою, тому прогнозувати урожай в більшості випадків дуже складно Тому, селекціонер повинен знати свої сорти з самого моменту появи сходів і навчитися розрізняти окремі складові інтегралу урожайності.

Насіннєва продуктивність має велике значення для отримання високих врожаїв насіння. Найбільшу насіннєву продуктивність мають стоколоси степної групи, так як мають великий процент генеративних стебел, але в той же час вони уступають стоколосам лугової групи по урожаю зеленої маси [2].

Високі урожаї насіння не завжди сумісні з високими кормовими властивостями. Іноді селекціонери не звертають уваги на урожайністю насіння, а ведуть селекційну роботу на користь кормової продуктивності. Але в останні роки виведені сорти, які об’єднують високу насіннєву продуктивність з гарним врожаєм кормової маси. Урожай насіння може в значній мірі підвищуватися різними агротехнічними прийомами.

Кормові злакові трави пошкоджуються великою кількістю патогенних мікроорганізмів. Вплив тієї чи іншої хвороби змінюється в залежності від виду злаку, умов навколишнього середовища і способу його використання. Більшість дослідників відносять багаторічні злакові трави до імунних видів, але на цей рахунок існують і протиріччя. Хворобами більше пошкоджується стоколос безостий у районах з вологим і теплим кліматом, ступінь пошкодження там буває досить сильним. Характерно, що дикі форми стоколосів пошкоджуються хворобами сильніше, ніж культурні. Також рослини із ніжним світло-зеленим листям є менш стійкими до хвороб [3].

Кормова цінність має велике значення, оскільки якість корму визначає його придатність в цілому. Оцінку за хімічним складом слід розпочинати з ранніх етапів селекції, при можливості з оцінки вихідного матеріалу. Для селекційної роботи потрібно обирати кращі біотипи не тільки за вмістом в рослинах важливих елементів, але і по збору їх з одиниці площі.

Вміст поживних речовин у сортів і дикорослих популяцій пов'язаний з їх походженням, зміною умов навколишнього середовища. Найбільшу поживну цінність у стоколосу безостого мають листки, у них найбільший вміст білку в порівнянні з іншими органами рослини. Існує думка, що шляхом селекції рослин на облистяність можна підвищити вміст білку в них [4].

Селекційно насінницька робота із стоколосом безостим на Полтавській

сільськогосподарській дослідній станції ім. М.І. Вавилова почалася наприкінці 40-х років. У 1945-1949 роках проведене видове сортовипробування багаторічних злакових трав, унаслідок якого відібрані для умов Лівобережного Лісостепу України кращі види і місцеві зразки трав. Із цього різноманіття найбільш перспективними були стоколос безостий і райграс високий.

У результаті проведеної селекційної роботи на дослідній станції було створено 4 сорти стоколосу безостого, які зареєстровані і рекомендовані до поширення майже по всій території України.

Сорт Полтавський 30, автором якого є Яценко Я.Л., виведений методом масового добору і вільного перезапилення кращих місцевих зразків стоколосу безостого. Він є середньостиглим, двохукісним. У польових сівозмінах у вологі роки дає за 2 укоси 7,7-10,0 т/га сухої речовини. На сортодільницях одержують 26,7-34,5 т/га зеленої маси.

Сорт Полтавський 52 виведений шляхом індивідуально-сімейного добору з місцевої популяції. Автори сорту: Зінченко Б.С., Кислий Ю.А., Мірошнікова О.В. Відрізняється морозостійкістю, не вимерзає навіть в дуже люті і малосніжні зими. Відноситься до двохукісного типу. За роки вивчення у конкурсному сортовипробуванні урожай зеленої маси становив 35,8-36,2 т/га, сухої речовини 10,0-11,0 т/га, насіння 0,5 т/га. Чутливий до азотних добрив. Зареєстрований і рекомендований до поширення в зоні Лісостепу України.

Сорт Полтавський 5 виведений шляхом перезапилення кращих за кормовою продуктивністю клонів. Автори: Зінченко Б. С., Мірошникова О. В., Козенко К.С. Сорт зимо- і посухостійкий, стійкий до полягання, середньостиглий, високоврожайний. Урожай зеленої маси 36,8-37,2 т/га, насіння 0,5 т/га. Занесений до реєстру з 2002 року.

Сорт Сокіл Сорт стійкий до бурої іржі, осипання, вилягання й посухи. Після укосу (із забезпеченням вологи) швидко відростає. Практично не пошкоджується шкідниками. На насіннєві цілі можна використовувати 4 роки, кормові – більше 10 років. Урожайність зеленої маси – 45 т/га, урожайність сухої речовини – 14 т/га, урожай насіння – 0,55 т/га. Автори: Марініч Л.Г., Кавалір Л.В., Сокирко М.П. Дата державної реєстрації 26.10.2021.

Список використаної літератури

1. Марініч Л. Г., Бараболя О. В., Кавалір Л. В. Вплив сортових особливостей селекційних зразків стоколосу безостого на довговічність і урожайність травостою. Вісник ПДАА. 2021. № 1. С 90-97. doi:10.31210/visnyk2021.01.10
2. Марініч Л. Г., Бараболя О. В., Кавалір Л. В. Порівняльна оцінка ефектів загальної комбінаційної здатності зразків стоколосу безостого методом полікросу та діалельного аналізу за елементами кормової та насіннєвої продуктивності. Вісник ПДАА. 2021. №2. С.74-81 doi: 10.31210/visnyk2021.02.09
3. Марініч, Л. Г., Кавалір Л. В. Методи створення вихідного матеріалу

костреця безостого. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції присвячені 150-й річниці з дня організації Полтавського губернського земства та 85-й річчю заснування Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН «Інтенсифікація кормовиробництва – основа сталого розвитку галузі тваринництва». (Полтава, 2015 р.).– Полтава, 2015. С. 31–34.

4. Марініч Л.Г. Завдання та напрямки селекції багаторічних трав Сучасні тенденції в сільському господарстві: матеріали Всеукр. дистанційної наук.-практич. конференції, 07 жовтня 2020 р., Полтава / Полтавська ДСГДС ім. М.І.Вавилова ІС і АПВ НААН,С. 86

О.В. ОЛІЙНИК
аспірант
М.І. ФЕДОРЧУК
д-р с.г. наук, професор,
завідуючий кафедрою грунтознавства та агрохімії,
Миколаївський національний аграрний університет, Миколаїв, Україна

ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Анотація: *Вивчення продуктивності "екстрасильних" сортів озимої пшениці спрямоване на оцінку їхньої врожайності, стійкості до стресових умов, а також адаптаційних здібностей в умовах змін клімату. Це дослідження дозволяє визначити перспективні характеристики сортів, які можуть значно підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва та забезпечити продовольчу безпеку. Зосередження на таких сортах відкриває нові можливості для селекції та агрономії в контексті сучасних викликів сільського господарства.*

Продуктивність сортів озимої пшениці в умовах півдня України є важливим аспектом агрономічних досліджень та сільськогосподарської практики. Враховуючи зміни кліматичних умов, такі як теплі зими та значні температурні коливання, підбір сортів пшениці стає критично важливим для забезпечення стабільних врожаїв. Дослідження показують, що адаптація сортів до місцевих умов, а також їх стійкість до захворювань і шкідників, безпосередньо впливають на показники продуктивності. Систематичний аналіз реакцій сортів та їхньої врожайності дозволяє аграріям оптимізувати технології вирощування, що, у свою чергу, сприяє підвищенню прибутковості сільського господарства в регіоні.

Одеська селекція є важливим етапом у розвитку агрономії в Україні, особливо у вирощуванні зернових та зернобобових культур. У цьому контексті особливу увагу привертають сорти пшениці озимої, які були виведені на базі Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та